

Midlertidige aktiviteter som værktøj i byudviklingen

Århus Kommune Tænk tanken for infrastruktur og byudvikling 2037

"When a place gets boring, even the rich people leave" (Jane Jacobs)

Udarbejdet af Hausenberg

Artikel udarbejdet af Hausenberg for Tænk tanken for infrastruktur og byudvikling 2037, Århus Kommune

Tekst og grafisk bearbejdning Hausenberg
© Hausenberg 2008
Telefon +45 35 34 64 54
www.hausenberg.dk

Forsidefoto: Peter Carlsen, <http://www.flickr.com/photos/petercarlsen/>
Øvrige fotos: Hausenberg hvor intet andet er nævnt

Artiklen kan downloades på www.aarhus2037.dk

Tak til Mads Uldall, Birgitte Refn Wenzel, Gøsta Knusen og Carl Nielsen!

INDHOLD

Havnesilo i København konverteret til midlertidigt hjemsted for Gay Pride fest

Et fænomen opstår	s. 4
-Historie og kontekst	
-Midlertidige aktiviteter i Danmark	
Hvad er midlertidige aktiviteter?	s. 7
-Midlertidige aktiviteter som katalysator	
-De urbane pionerer	
Udfordringer og barrierer	s. 13
Erfaringer og redskaber	s. 17
-Kreative zoner i København	
-Byliv før bygninger i Roskilde	
-Målrettet ejendomsformidling i London	
-Århusianske perspektiver	
-Kedelig eller sexet?	
Læs mere om midlertidighed i byomdannelsen	s.25

ET FÆNOMEN OPSTÅR

Historie og kontekst

Siden 1970'erne har europæiske byer kæmpet med forskellige post-industrielle vilkår. Herunder et pludseligt udbud af store centrale arealer forladt af industri, militær og tilhørende infrastruktur. De europæiske storbyer har alle mærket forandringerne, men meget forskelligt. Byer som London og Barcelona har oplevet en voldsom vækst og formået at inkorporere de forladte områder i deres udviklingsprocesser. Andre byer som Berlin tilhører gruppen af 'Shrinking Cities' og kæmper fortsat med overskud af arealer, tomme bygninger, befolkningstilbagegang og skrantende økonomi.

Fremkomsten af midlertidige aktiviteter som et særligt fænomen i byudviklingen er i høj grad knyttet til overgangen fra industri- til videnssamfund. De midlertidige aktiviteter er først og fremmest piblet frem i de huller, som industrien har efterladt og dernæst er de siden hen blevet en del af vækstlaget i en voksende kreativ vidensøkonomi.

Fra at have været et decideret undergrundsfænomen, ofte på kant med gældende normer og jura, er midlertidige aktiviteter i dag et udbredt fænomen og langsomt på vej til at blive et anerkendt værktøj i den kommunale planlægning.

Men hvad karakteriserer midlertidige aktiviteter, og hvordan kan kommunerne arbejde med dem? I denne artikel indkredser vi fænomenet og diskuterer muligheder og potentialer for anvendelsen af midlertidige aktiviteter i den kommunale planlægning.

Midlertidige aktiviteter i Danmark

I Danmark tog fænomenet for alvor fart i København i midten af 1990'erne. En lille gruppe kreative unge fandt på at etablere caféer i nogle af de gamle industribygninger på havnen. Sand på kajen, beachvolley, grill-parties og lounge musik satte i en årrække standarten i det københavnske caféliv. Navne som Base Camp, Thorsen, Luftkastellet og Pappa Hotel inviterede på en fræk cocktail af industrihavn og Ibiza-stemning. Sammen med midlertidige aktiviteter som festivalen Kulturhavn, paintball-bane, indendørs golf og 'open air' biograf var de midlertidige strandcafeer med til åbne øjnene for industrihavnens muligheder for en hel generation af Københavnerne.

De midlertidige aktiviteter opstod som krøllede ideer hos folk, som forstod at udnytte muligheden for at gøre noget anderledes på steder, som ingen andre fandt attraktive. Manden bag blandt andet Basecamp og Pappa Hotel, Christopher Bomann, fortæller om hans første projekt i Københavns Havn:

"Der lå den her helt fantastiske grund ude ved Pumpehuset. Der startede jeg med min Sommer Basecamp, som bare var et stillads, en terrasse, et kæmpestort telt og så bare chillout-hygge. Det gav jeg 10.000 kroner i leje for i et halvt år. Så var der nogen der gik mig i bedene og tjekkede mine papirer – hvor meget jeg købte øl for og sådan noget. Så gik de ind og regnede på, okay hvad kan det betale sig at betale i leje her? Året efter gik de så ind og tilbød en million for den samme lejekontrakt. En million blev der budt over natten!" (Byliv & Havnefront s. 60)

Det varede kun få år før de private developere begyndte at se potentialet i de midlertidige aktiviteter. Da samme Christopher Bomann nogle år senere i 2002 startede projektet Pappa Hotel i en forladt bygning i Sydhavnen skete det i samarbejde med grundejeren Skanska Øresund, som var i gang med en langsigtet byggemodning. Projektchef Peter Christensen fortæller til Politiken:

”Grunden til, at vi har udlejet grunden bag Fisketorvet til Pappa Hotel til en meget lav pris er, at vi gerne vil vænne folk til at tage herud. Der er ikke noget vi hellere ville end at skabe liv herude, for jo flere mennesker vi tiltrækker, jo større er værdien af det vi skaber.”(Ibid.)

De midlertidige aktiviteter er afhængige af tiloversblevne huller i byens geografi; områder som har mistet funktion og værdi for andre. Samtidig er aktiviteterne selv med til at skabe fornyet opmærksomhed, værdi og efterspørgsel. Som sådan er de midlertidige aktiviteter forandringsagenter. I det omfang et sted bliver kendt og attraktivt, vil det som oftest medføre at investorinteressen stiger og eksistensgrundlaget for de midlertidige aktiviteter forsvinder.

De midlertidige aktiviteter er både flygtige og paradoksale i deres natur, alligevel er der ingen tvivl om, at et øget fokus på stedbunde potentialer, på brugerdreven innovation og en generel øget politisk bevidsthed om kreative aktiviteterets betydning for byens økonomi, image og oplevelsesværdi er ved at gøre midlertidige aktiviteter til et institutionaliseret værktøj i dansk byudvikling.

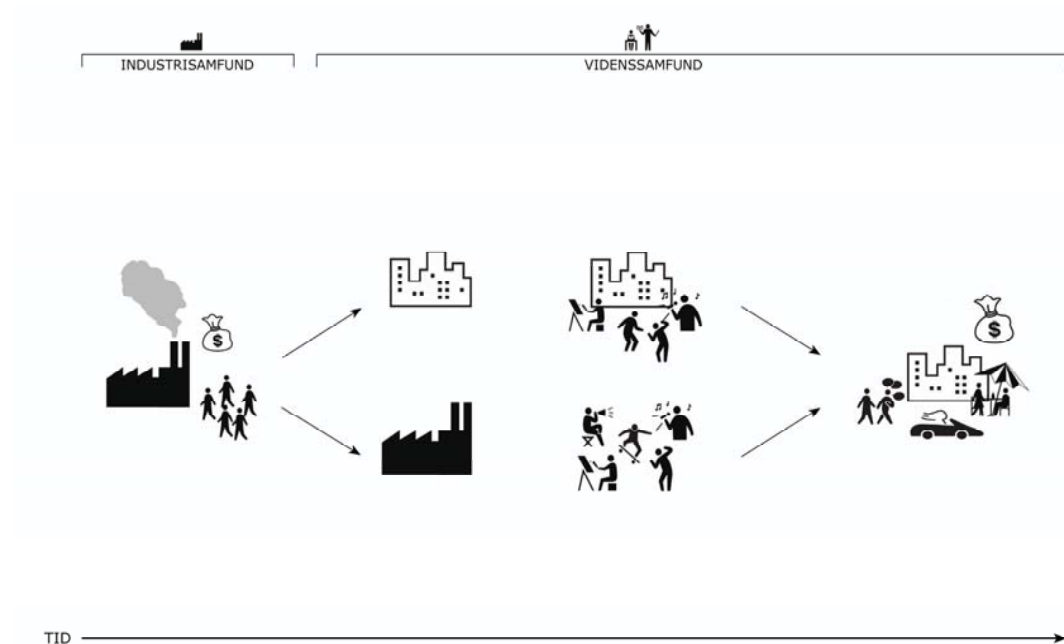
HVAD ER MIDLERTIDIGE AKTIVITETER?

Midlertidige aktiviteter er aktiviteter med begrænset varighed. I praksis spænder de fra en event af nogle få timers varighed til fristaden Christianias mere en 30 års midlertidige tilværelse i København.

Historie og kontekst

På tysk hedder midlertidige aktiviteter *Zwischennutzung* – 'imellem-benyttelse', hvilket understreger, at de midlertidige aktiviteter udfolder sig mellem noget, der følger før, og noget, der følger efter. Og det er netop aktiviteternes relation til det som var, og det som kan komme, der gør dem interessante i byudviklingssammenhæng.

Den klassiske version af midlertidige aktiviteter er knyttet til de såkaldte gentrifikationsprocesser i byen. Her tiltrækkes midlertidige aktiviteter af et lavt prisniveau i funktionstømte industriområder eller nedslidte arbejderkvarter. Deres tilstedeværelse og aktiviteter tiltrækker besøgende til området og illustrerer nye måder at anvende området eller bygninger på. Dermed er aktiviteterne med til at ændre folks generelle opfattelse af området i positiv retning - fra ukendt industrihavn til udviklingsområde ved vandet. Den ændrede opfattelse skaber værdistigninger og øger investorinteressen. Typisk er de midlertidige aktiviteter tvunget til at forlade området igen, når værdistigningerne muliggør en egentlig byudvikling. Trukket skarpt op, ligger aktiviteternes midlertidige karakter ofte i, at de bliver ofre for deres egen succes.

Figuren illustrerer, hvordan omdannelse af gamle industriområder kan følge forskellige spor. Øverst fjerner man det eksisterende og bygger en ny by. Herefter kan midlertidige aktiviteter, som eksempelvis i Ørestad, være med til at skabe liv og aktivitet. I den nederste figurrække flytter de midlertidige aktiviteter ind i det forladte og er derved med til at sætte en udviklingsproces i gang.

Ud over midlertidige aktiviteter i forbindelse med byomdannelse, er der i de senere år gennemført en række eksperimenter med at bruge midlertidige aktiviteter i udviklingen af ny by. I Ørestad har udviklingselskabet og grundejerforeningerne eksempelvis eksperimenteret med en midlertidig byplads, midlertidige øko-haver og en række midlertidige salgsboder i stedet for et traditionelt byggepladshegn. Tanken er, at midlertidige aktiviteter kan være med til at kick-starte nye byområders liv og identitet.

De forskellige relationer, mellem det som var før, og det som følger efter de midlertidige aktiviteter, er illustreret i figuren til højre. Figuren er inspireret af resultaterne fra EU forskningsprojektet 'Urban Catalyst' og redegør for forskellige typer af sammenhænge. I den kommunale planlægning er der i projekter som eksempelvis Søndre Havn i Køge og Musicon i Roskilde fokus på 'impuls' og dermed de aktiviteter, som har en igangsættende effekt på den byudvikling, som følger efter.

I en del kommuner er der bekymring for, at midlertidige aktiviteter bliver for etablerede og populære og derfor vanskelige at stoppe igen. Hvad vil borgerne sige, når kommunen pludselig lukker et populært offentligt udflugtsmål til fordel for en rodet og larmende byggeplads? Andre kommuner bruger de midlertidige aktiviteter som en slags bylivslaboratorium, hvor de bedste eksperimenter får lov at overleve og præge den kommende bydel. I byomdannelsesprojektet Musicon i Roskilde tillader kommunen en lang række midlertidige aktiviteter i Frizonen (80.000 kvadratmeter) på den tidligere betonfabriks arealer. Et areal på 12.500 kvadratmeter (ca. 5 pct. af det samlede areal), bliver også i fremtiden friholdt for nybyggeri og forsætter med midlertidige aktiviteter som en slags bylivsgenerator i den nye bydel.

I første omgang udnytter de traditionelle aktører i byudviklingen ofte de midlertidige aktiviteter til at skabe øget opmærksomhed og efterspørgsel. Men de urbane pionerer har ikke samme dagsorden som developerne eller planlæggerne. De repræsenterer ofte oppositionelle opfattelser og modstand mod det etablerede. I samme bevægelse som de udnyttes er de derfor samtidigt med til at skubbe til de vante forestillinger og måder at angribe udviklingen på:

“Institutionalised stakeholders may occasionally appreciate their (the informal actors, ed.) presence for their inherent potential to enhance attractiveness of and revitalisation of certain parts of the city. On the other hand, these sites and the actors involved also spatialise and visualise a resistance and temporary alternative to the institutionalised domain and the dominant principles of urban development.”

(Groth and Corijn, 2005)

De urbane pionerer

De midlertidige aktiviteter drives ofte af folk, som ønsker og evner at operere på kanten af den etablerede orden – både ideologisk og organisatorisk. De kan samles under betegnelsen urbane pionerer. De opfatter sig selv som nogle, der kan bidrage til byen med det skæve og krøllede. De er eksplorative og formår at skabe resultater med hjælp fra store sociale netværk og typisk på trods af meget begrænsede økonomiske midler.

Inspireret af EU forskningsprojektet Urban Catalyst er det muligt at opliste en række – ofte overlappende – typer af urbane pionerer:

- **Opdyrkerne:** Iværksættere af nye virksomheder, patent holdere og idémagere, hvis langsigtede plan er at komme ind på et marked.
- **Migranterne:** Mennesker der ikke p.t. er integreret i traditionelle arbejdsstrukturer og sociale netværk
- **Ideologerne:** Mennesker der bevidst/ideologisk har valgt en alternativ livsform
- **Deltidsaktivister:** Mennesker med en almindelig position og indkomst i samfundet, som ønsker at berige deres liv med oplevelser uden for den etablerede orden.

Selvom mange urbane pionerer opfatter sig som alternative og finder udfordring i at fungere på kanten af samfundets etablerede normer og regler; så er de fleste samtidigt afhængige af myndigheder, grundejere og i mange tilfælde også et livsstilsbevidst middelklassepublikum.

'Opdyrkerne' og 'migranterne' er de typer, som har lettest ved at finde overlappende interesser med andre aktører, så længe de blot har mulighed for at realisere deres personlige drøm. De evner i vidt omfang at indordne sig under gældende lovgivning og kan i mange tilfælde også acceptere, at deres aktiviteter indgår i markedsføringen af en bydel eller et produkt. De er ofte bevidste om deres placering i en oplevelsesøkonomisk logik.

Midlertidige aktiviteter udvikler livet i ny by

De to igangsættere og kunstnere Kasper Lynge Jensen og Michael Mørkholt takkede i foråret ja til at få 1.300 kvadratmeter cykelkælder i Ørestad til låns. De har fra begyndelsen været fuldt bevidste om skismaet mellem det positive i at få de gratis kvadratmeter og samtidig blive brugt til at skabe liv, så prisen på byggegrundene i området holdes oppe.

De kalder ordningen »pragmatisk« og er ikke bekymrede for at blive brugt som reklamesøjler for den ny bydel.

»Det er en aftale, som fungerer godt for begge parter. Så længe By & Havn ikke censurerer, hvad vi vil lave, er ordningen fin for os. Vi ser på det ligesom, hvis vi havde indgået en aftale med en hvilken som helst sponsor. Her har vi bare fået kvadratmeter i stedet for penge. Det betyder, at vi nu har en stor legeplads og kan afholde nogle arrangementer, som det ville være svært at huse andre steder – simpelthen fordi de er for smalle og ikke kan betale sig«, siger Kasper Lynge Jensen, der sammen med makkeren kalder projektet for Undervand.

Åbne arrangementer

Til gengæld for de gratis lokaler har duoen forpligtet sig til at lave tre-fire åbne arrangementer om måneden.

»En del kreative ville nok blive afskrækket af ordningen, for det er ikke bare sådan, at vi har fået udleveret nøglen. Vi har siddet til masser af møder og skullet argumentere for vores projekt for at vise, at vi kunne løfte opgaven. Mange ville helt sikkert blive afskrækket af bureaukratiet omkring aftalen«.

Indtil videre har Undervand åbent indtil 14. september, og hen over sommeren omformes den rå cykelkælder til en række farverige åbne værksteder.

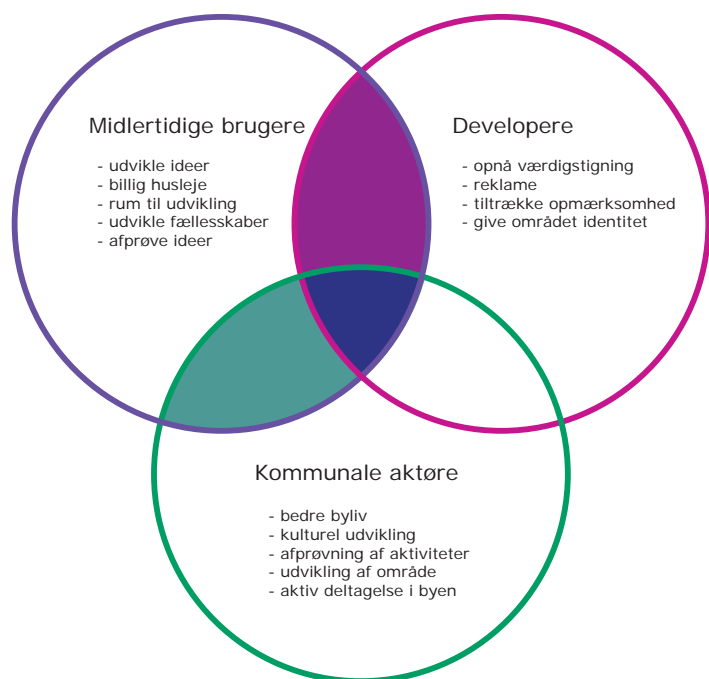
Kilde: Politiken Ibyen, 20 juni 2008

For ideologerne og deltidsaktivisterne derimod er det ofte et ønske om at anvise alternativer til den etablerede orden, som er den primære drivkraft for deres aktiviteter. Det kan være folk, der som Christianitterne indtager forladte bygninger eller byrum og ønsker at etablere alternative samfundsformer eller det kan være kunstnere eller subkulturelle grupper som gennem happenings, udstillinger og events ønsker at udfordre og diskutere gældende normer. De vil typisk ikke spændes for en kommerciel logik eller nurses af kommunen.

I andres tjeneste

Da Volkswagen i 2005 valgte København som udgangspunkt for den massivt præmierede lancering af deres nye model FOX involverede virksomheden en lang række kunstnere og kreative i forskellige udsmykningsopgaver og midlertidige happenings. Da det kom frem, at VW muligvis havde stillet krav om "ingen politik, ingen sex" blev kunstnerens integritet et tema i den offentlige debat. Spørgsmålet er, om ikke den kommercielle værdi for Volkswagen blot voksede jo mere kunstnerne højlydt påberåbte sig deres kunstneriske frihed.

UDFORDRINGER OG BARRIERER

Figuren illustrerer, hvordan de tre hovedaktører fungerer efter forskellige logikker. Udfordringen er naturligvis at finde og udnytte de overlappende felter, hvor der er mulighed for synergi mellem de forskellige interesser. Det tidligere nævnte eksempel med Skanska, der udlejer en bygning billigt til Pappa Hotel for at skabe opmærksomhed og tiltrække investorer på Havneholmen i Københavns Sydhavn er et eksempel herpå.

Også kommunerne er i dag opmærksomme på de midlertidige aktiviteterets værdi som forandringsagent og flere kommuner inddrager i dag midlertidige aktiviteter som et strategisk værktøj i byudviklingsprojekter. På et netværksmøde afholdt af Plan09 i marts 2008 konkluderede planlæggere fra 17 danske kommuner, at:

- Midlertidige aktiviteter giver mulighed for at udvikle bylivet i et nyt område helt fra starten. Alt for ofte forsøger man uden held at tilføre bylivet, når byen er færdig, som glasur på en kage.
- Midlertidige aktiviteter kan give et funktionstomt område ny profil og identitet og fremstå som eksempler på virkeliggørelse af visionerne for områdets fremtid.
- Midlertidige aktiviteter kan give byens borgere mulighed for at opdage et område og dets potentialer på et tidligt stadie i omdannelsesprocessen. Derved øges attraktionsværdien og med den også investorinteressen.
- Midlertidige aktiviteter kan påvise nye behov og krav til områdets udvikling og dermed give et brugerdrevent input til arbejdet med udviklingsplaner og program.

Sekretariatschef Mads Uldal, som leder og driver byudviklingen på den tidligere cementfabrik Unicons grund i Roskilde, har gjort sig konkrete erfaringer med midlertidige aktiviteter:

”Problemet er på ingen måde plankulturen! Vi vil meget gerne og har også organisationen til det. Problemet er heller ikke planloven – er der brug for en ny lokalplan, så laver vi en. Problemet er helt entydigt bygningsreglementet og miljølovgivningen. Eksempelvis er der meget lave grænseværdier for jordforurening i forbindelse med kulturelle aktiviteter – faktisk er grænserne lavere end på almindelig trafikeret vej. Og der er typisk ingen dispensationsmuligheder. Hvor det eksempelvis inden for bygningsreglementet er muligt at arbejde med midlertidige bygninger, hvis de er ’byggepladsbygninger’, så er der ingen veje uden om miljølovgivningen.”

Som lovgivningen er i dag, er det nødvendigt med kreative løsninger. Mads Uldall pointerer med et skævt smil, at det kan være en stor fordel, hvis arbejdet med de midlertidige aktiviteter varetages af Kultur- og Fritidsforvaltningen og ikke af de juridisk indsigtsfulde folk i Teknik- og Miljøforvaltningen.

Advokat Birgitte Refn Wenzel fra advokatfirmaet Mazanti-Andersen, Korsø Jensen & Partnere er ekspert i miljøret og planlov og genkender problemstillingen:

”Der findes i dag ikke særskilt lovgivning, der omfatter midlertidige aktiviteter. Problemet er, at planloven og miljøbestemmelserne ofte ikke er særlig godt koordineret. Alle midlertidige aktiviteter behandles i princippet som var de permanente. Selvom mit indtryk er, at Miljøstyrelsen administrerer miljøbestemmelserne fornuftigt, så forholder bestemmelserne sig nøje til det konkrete sted og ikke til en igangværende forandringsproces. Derfor bliver det ofte et kompliceret spørgsmål om, hvad der juridisk er midlertidigt. Er en event, der varer en eftermiddag midlertidigt? Hvad med 14 dage? Er aktiviteten ikke midlertidigt opnår deltagerne omfattende rettigheder i forhold til eksempelvis miljøloven”

Allan Andersen, direktør for statens ejendomsselskab Freja Ejendomme om midlertidige aktiviteter. »Den slags rå miljøer er jo en fantastisk gevinst for et område. Men den slags aktiviteter har ikke råd til huslejen, når området bebygges, og det er faktisk et problem for byen, at den slags miljøer bliver presset ud.« Han foreslår, at kommunen fremover reserverer plads til den slags oaser i lokalplanen.

(Urban onsdag, 13. Sep 2006)

ERFARINGER OG REDSKABER

Planlægningen og det politiske apparat har ofte stået som tilskuere til mange transformationsprocesser i byen, fordi planloven kun muliggør at fastholde den oprindelige udnyttelse eller indføre helt nye anvendelsesbestemmelser.

Og planlovens bestemmelser giver stadig kun meget begrænsede muligheder for en kommune til at arbejde med midlertidighed knyttet til en transformationsproces. Alligevel eksperimenterer mange kommuner i disse år med midlertidige aktiviteter. De ønsker at eksperimentere med cultural planning eller støtte byernes kreative vækstlag som et nødvendigt element i arbejdet med at udvikle attraktive byer.

Kreative zoner i København

Københavns Kommune vedtog i 2005 en kommuneplan, som udpegede otte områder som kreative zoner og to områder som såkaldte potentialeområder. Kommunen vurderer, at et udbud af egnede lokaler til en lav husleje er afgørende for at tiltrække og fastholde byens kreative kræfter. For at fastholde et lavt lejeniveau har kommunen tildelt de otte områder anvendelsesbestemmelserne E0 og J0, der muliggør en blanding af erhverv og boliger og fastsætter bebyggelsesprocenten til maksimalt 60 pct.. Dette gør reelt områderne uegnede som udviklingsområder på almindelige markedsvilkår. De to potentialeområder er ejet af henholdsvis en privat developer og Københavns Ejendomme. Her afprøver kommunen andre modeller – blandt andet en målrettet udlejningspolitik – for at tiltrække kreative erhverv. En foreløbig evaluering af de otte kreative zoner konkluderer overordnet, at det er lykkedes at tiltrække flere kreative virksomheder til disse zoner end gennemsnitligt for byen, men også at udviklingen i de enkelte områder er meget forskellig. Fem områder har oplevet en kraftig vækst, mens tre har oplevet en svag tilbagegang i antallet af virksomheder. Repræsentanter for de kreative erhverv havde forud for ordningen udtrykt ønske om bedre muligheder for at koble bolig og erhverv, hvorfor kommunen i de nye anvendelsesbestemmelser har åbnet op for ansøgninger om etablering af boliger i tilknytning til erhvervslokalerne i de kreative zoner. Forvaltningen, som administrerer denne ordning, konstaterer dog, at de ikke har modtaget nogen officielle ansøgninger herom i forsøgsperioden.

Byliv før bygninger i Roskilde

Byomdannelsesområdet Musicon i Roskilde dækker et areal svarende til 40 fodboldbaner. Her ønsker kommunen at afprøve en kulturbåren udviklingsproces (se illustration). Til at varetage udviklingen har kommunen etableret et forretningsudvalg med kommunaldirektøren som formand og det daglige arbejde er lagt i hænderne på et sekretariat, der har til huse centralt i omdannelsesområdet. Dette armslængdeprincip til forvaltningerne sikrer på den ene side brugerne en effektiv og smidig sagsbehandling, og på den anden side gør det kommunen i stand til at følge udviklingen på tættest hold. En højskole og et rockmuseum er blandt de langsigtede projekter på grunden, mens en madbazar, en skatebane, en e-sports klub og en miljøfestival er blandt de aktuelle midlertidige aktiviteter. Ideen er at lade de bedste aktiviteter forsætte for at give det kommende byområde liv og identitet fra starten.

Udviklingen af Musicon følger tre principper

1

Tanken er at skabe et bymiljø (som vi kender fra historiske bymidter som f.eks. Roskilde by), som består af mange aktører. Bymiljøet skal have tid til at udvikle sig og skal ikke underlægges en stram planlægning. Der skal planlægges så lidt som muligt og så meget som nødvendigt.

2

Aktørerne skal bygge bydelen op ud fra en vision, nogle overordnede rammer og spileregler. Roskilde Kommune ønsker, at aktørerne selv udvikler projekter og aktiviteter og selv styrer og vedligeholder det, de sætter gang i. Det giver ejerskab til bydelen, som er brugernes og borgernes, og det vil uden tvivl skabe en dynamik og mangfoldighed, som kommunen ikke selv ville kunne skabe i en traditionel byudviklingsproces. Samtidig vil omgivelserne i form af boligområder, Dyrskuepladsen, Teknisk Skole, Slagteriskolen og Handelsskolen tilføje Musicon væsentlig energi gennem brug af området.

3

“Midlertidighed” er afgørende for bydelens udvikling. Det betyder, at de eksperimentelle projekter, der kommer i bydelens frizone ikke nødvendigvis er kommet for at blive. Midlertidigheden skaber dynamik og giver mulighed for at afprøve bydelens muligheder. Aktørerne får lejlighed til at møde hinanden og styrke deres netværk. Indtægterne fra leje af hallerne og arealerne giver mulighed for at istandsætte faciliteterne på stedet, og det vil danne grobund for nye aktiviteter. Og det vil ikke mindst skabe liv i bydelen helt fra starten. Nogle af de midlertidige aktiviteter kan gå hen og blive permanente, hvis det viser sig, at projekterne kan bære.

Målrettet ejendomsformidling i London

Samtidig med at den kreative industri i London er ret omfattende – den udgør ca. 13 pct. af arbejdsstyrken og omsætter for ca. 20 milliarder om året, så har London også et presset ejendomsmarked med et højt huslejeniveau, hvilket anses for at udgøre en stor barriere for dynamikken i den kreative branche. Derfor har London City, under ”the Creative London Initiative”, oprettet organisationen ”Creative Space Agency”, som står for at skabe kontakt og formidling mellem ejere af midlertidigt tomme lokaler og bygninger og potentielle brugere inden for de kreative erhverv. Ved hjælp af en online database og en håndbog, som også omhandler lovmæssige og praktiske omstændigheder (såsom kontrakter), kan brugerne se oplysninger om de midlertidigt tilgængelige steder. Rettet mod ejerne er der tilsvarende oprettet en database over brugere, der søger efter steder. Stederne der bliver udlejet varierer fra få uger til år (Haydn & Tempel (eds.) 2006: 210).

Århusianske perspektiver

Gøsta Knudsen er Stadsarkitekt i Århus og har som sådan det overordnede arkitektfaglige ansvar for at sikre den arkitektoniske kvalitet i store planer og projekter. Gøsta Knudsen er uddannet som arkitekt m.a.a. på Arkitektskolen i Århus, hvor han i perioden 1991-97 var rektor.

Carl Nielsen er teknisk direktør i Århus Kommune og har som sådan det overordnede ansvar for teknik og miljøområdet - dvs. alle afdelinger under Magistraten for Teknik og Miljø.

”Århus er ikke Berlin”, fastslår byens stadsarkitekt Gøsta Knudsen. Århus har ikke en størrelse, som løbende medfører et større udbud af tomme bygninger. Ligesom Århus, måske af samme grund, heller ikke har det samme antal storbyindianere på udkig efter uindtaget land som i eksempelvis Hamburg eller København.

Alligevel vurderer både Gøsta Knudsen og teknisk direktør, Carl Nielsen, at midlertidige aktiviteter er vigtige for Århus i disse årtier, hvor store centrale dele af byen er under drastisk forvandling.

De ser forskellige typer af midlertidige aktiviteter i den aktuelle århusianske byudvikling. Fælles for dem er, at de, til forskel fra Berlin, hvor myndighederne nærmest synes at halte efter de ustyrlige aktiviteter, i Århus er tænkt med i planlægningen. De skal skabe liv og dynamik i byens nye områder, ikke mindst på de bynære havnearealer. Carl Nielsen påpeger, at der naturligvis er et dilemma i forhold til de godkendte og politisk sanktionerede midlertidige aktiviteter: ”Jo mere planlagt, jo mindre spontant”.

Kommunen er bevidst om, at de midlertidige aktiviteter kan lede til en øget investorinteresse. På den måde kan midlertidige aktiviteter være et vigtigt strategisk værktøj, påpeger Knudsen, og uddyber, at kommunen aktuelt har denne interesse på de bynære havnearealer, hvor salget af kommunens arealer skal betale for ny effektiv infrastruktur.

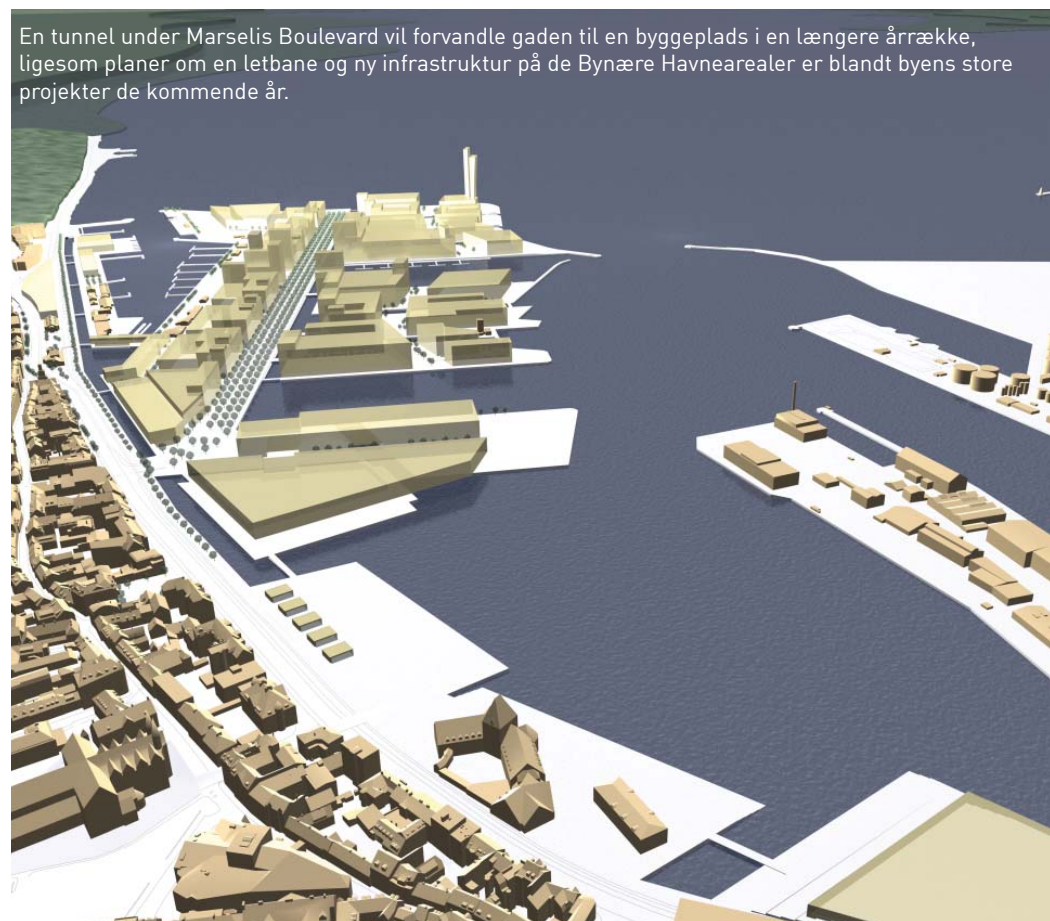

Byens stadsarkitekt drømmer om at kunne bade fra en urban strand eller nyde en Manhattan i toppen af en gammel kran. Konkret ser kommunen på mulighederne for at etablere et havnebad efter københavnsk forbillede på de bynære havnearealer.

En anden type midlertidig aktivitet kan man forvente i forbindelse med byens kommende store infrastrukturprojekter, hvor der ikke er noget nyt land eller efterladte bygninger, som kan indtages af de urbane pionerer. Til gengæld er der ifølge stadsarkitekten god grund til, at kommunen selv kommer på banen og overvejer, hvordan midlertidige aktiviteter kan være med til at forsøge tilværelsen for de beboere, som i en årrække skal være naboer til byggepladserne.

Endelig minder Gøsta Knudsen om, at Århus Kommune netop har igangsat en langsigtet forandringsproces i Gellerupparken, der både omfatter fysiske og sociale forbedringer. Her forestiller han sig, at midlertidige aktiviteter med fordel kan anvendes som en form for bylivslaboratorium, hvor man udforsker, hvad bydelen skal kunne i fremtiden.

Konklusionen er, at midlertidige aktiviteter bliver en del af fremtidens byudvikling i Århus – om end det bliver på andre præmisser og i en anden skala end i Berlin.

En tunnel under Marselis Boulevard vil forvandle gaden til en byggeplads i en længere årrække, ligesom planer om en letbane og ny infrastruktur på de Bynære Havnearealer er blandt byens store projekter de kommende år.

Kedelig eller sexet?

Som det fremgår, er de urbane pionerer og deres midlertidige aktiviteter tæt koblet til verserende diskussioner om oplevelses- og vidensøkonomi og den kreative klasse. De urbane pionerer er ofte blandt byens trendsættere og kan derfor blåstemple og skabe kendskab til nye byområder (eller produkter) blandt et livsstilsbevidst publikum. Aktiviteterne kan være med til at give byområder en eftertragtet identitet og dynamik, der både har positiv afsmitning på bosætning og erhvervslokalisering. Som sådan er midlertidige aktiviteter ikke blot et kuriøst indslag fra undergrunden, men en væsentlig ingrediens i fremtidens vækstbyer.

Berlins borgmester har karakteriseret sin by som 'arm aber sexy'. I en verden, hvor byerne kæmper om at få de dygtige og kræsne hjerner til at bosætte sig, er det ingen ulempe at være i stand til at samarbejde med byens urbane pionerer. På den lange bane er det sandsynligvis et bedre udgangspunkt at være fattig og sexet end at være rig og kedelig.

Med udsigt til en fortsat urbanisering i storbyzonerne bliver det interessant at følge, om storbykommunerne formår at kontrollere de kommercielle interesser og give plads til midlertidige aktiviteter med skrøbelig økonomi.

LÆS MERE OM MIDLERTIDIGHED I BYOMDANNELSE

Florian Haydn, Robert Temel (red.): Temporary Urban Spaces – Concepts for the Use of City Spaces, Birkhäuser, Basel 2006

Studio UC/Klaus Overmeyer m.fl.: Urban Pioneers – Temporary Use and Urban Development in Berlin, Senatsverwaltung für Stadtentwicklung Berlin, Jovis Verlag 2007 (Tysk og engelsksproget)

Carlberg, Nicolai og Søren Møller Christensen: Byliv og Havnefront, Museum Tusulanums Forlag, København 2005

Groth, Jacqueline and Eric Corijn: Reclaiming urbanity: Inderterminate spaces, informal actors and urban agenda setting, in Urban Studies, Vol. 42, no. 3, 503-526, march 2005.

Hatje Cantz, Ostfildern: Shrinking Cities – Interventions, in "Temporary City", Philipp Oswalt (red.), 2006

Urban, onsdag d. 13. september 2006: Kunstere og festaber erobrer havnens sprækker, af Thomas Prakash

Internetressourcer:

EU forskningsprojektet Urban Catalysts
<http://www.urbancatalyst.net/index.php?lang=en>

Udviklingen af Musicongrunden i Roskilde
http://www.roskildekom.dk/everest/tmp/080110141615/Musiconstrategi_dec07.pdf
<http://www.roskildekom.dk/webtop/site.aspx?p=3405>

Om midlertidige sports- og fritidsaktiviteter:
<http://www.loa-fonden.dk/cache/article/file/Tribune8LAV.pdf>

Lokaleformidlingsorganisationen Creative Spaces i London:
<http://www.creativespaceagency.co.uk/>